

En güzel dil, 'Çocukça'!

Bir farkındalıkla uzun bir süre, başta oğlu olmak üzere çocukları izler. Onların neleri nasıl gördüğünü anlamaya, duyarlıklarına yaklaşmaya çalışır. Sonunda işte Çocukça çıkar gelir. "Çocukça"yı da ona kardeş kıldığı "Eksik Alfabe"yi de çocuklar "yazdırmış"tır Süreyya Berfe'ye. Ve "büyükleri şaşkırtan akıllarına, hiç ama hiç kararmamasını dilediği yüreklerine" teşekkür eder çocukların...

Y. BEKİR YURDAKUL

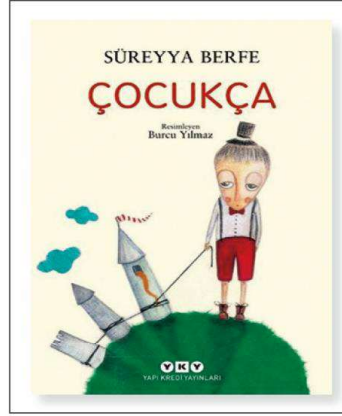
Süreyya Berfe'yle tanıştığınız, arkadaşınız değil mi? Sözüm çocuklara değil çünkü onlar bilirler Süreyya abilerini / amcalarını; Süreyya Berfe de onları bilir hem de epey yakından tanır, arkadaşındır bütün çocukların.

Benim bu büyük şiirle, Türkçemizde çocuklar için yazılmış çok başarılı şiirlerle tanışıklığım da kırk yıl ötelere varır. Çocukça'nın Can Yayınları Kardeş Kitaplar dizisinden Emre Senan'ın resimleriyle 1981'de çıkan ilk baskısından yükselen ışığı onca zamandır seçince taşımın içimde.

Ülkemizde çocuklar için şiirin geçmişi yüz yıl öteye uzansa da manzum anlatıları, öğretici ya da düşünce / inanç temelli metinleri bir yana bırakırsak Dağlarca'nın açtığı kapıdan geçmiştir İsmail Uyaroğlu, Ali Püsküllüoğlu, Yalvaç Ural, Refik Durbaş, Sennur Sezer, Abdülkadir Budak, Abdülkadir Bulut, Mustafa Ruhi Şirin... ve elbette Süreyya Berfe.

Bu alanda son kırk yılda alınan yolların kilometre taşı yazın emekçilerinin adlarını saymaya sayfamız el vermez.

Belki şunu belirtmek yerinde olur: Şiir türünde de epeyce

varsıldır çocuk yazını bahçemiz.

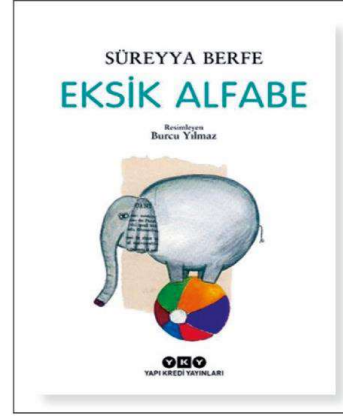
BERFE'NİN ŞİRLE YOLCULUĞU

İlk şiiri 1962'de yayımlanmıştır, ilk şiir kitabı *Gün Ola* 1969'da. Şiirde altmış yıllık geride bırakmıştır 1960 kuşağının bu büyük emekçisi. Biri toplu, biri seçme şiirler; on üç şiir kitabı sunmuştur hepimize. *Kasaba* şiiriyle TMTF Kültür Yarışması birincilik; *Şiir Çalışmaları*'yla Cemal Süreyya, *Nabiga*'yla Behçet Necatigil, *Seni Seviyorum*'la Orhon Murat Anbırmu, *Çıkrık*'la Ceyhan Atuf Kansu, *Seferis* ile Üvez kitabıyla 2011 *Melih Cevdet Anday Şiir Ödülleri*'ni kazanmıştır.

Zaman zaman "çocuk şiiri" yazmayı da istemiştir. Yazmıştır da... Gelin görün ki çoğunu beğenip yayımlamamıştır. Çalışa didine geldiği noktada şöyle seslenir çocuklara: "Çocuk şiiri nasıl yazılır, nasıl yazılmalı diye düşünürken bana sizler yardımcı oldunuz, yol gösterdiniz."

Sözlerini şöyle sürdürür: "Sizlerle birlikte ders çalışmak kolaydır, oyun oynamak kolaydır, gülmek, söylemek kolaydır. Sizlerle anlaşmak da kolaydır. Ama sizlere yazmak ya da sizler için yazmak zordur. Hem de çok zordur."

Bu farkındalıkla uzun bir süre, başta oğlu olmak üzere, çocukları izler. Onların neleri nasıl gördüğünü anlamaya, duyarlıklarına yaklaşmaya çalışır. Sonunda işte (kırk yıl sonra yeniden kucakladığı-

miz) Çocukça çıkar gelir. Çocukça'yı da ona kardeş kıldığı *Eksik Alfabe*'yi de çocuklar "yazdırmış"tır Berfe'ye. Ve "büyükleri şaşkırtan akıllarına, hiç ama hiç kararmamasını dilediği yüreklerine" teşekkür eder çocukların.

SEVGİ VE ARKADAŞLIK

Çocuklardan el almanın hazı ve inceliğiyle onların o sahici, varıl, sevgi dolu dünyasını taşır şiirlerine aynı incelelikle, aynı sevgi dolu gülümseyişlerle, aynı sorgulayıcı yaklaşımlarla...

Okulu çıkarır sahneye ilkin ve arkadaşlığı elbette; doğa sevgisini, insanı, barışı... Anne sevgisini, babanın evde oluşunu, dayanışmayı... Uykuyu söyler, düşlerimizi anımsatır.

Ekmekten açınca sözü, uçurtmanın ipini sıkı sıkı kavrayan, saklambaç oynayan eller düşer aklına... Çocukların sevdiklerini, ürkütüklerini, korkutan çatışmaları, kavgayı, savaşları dile getirir.

Büyüklerin kendilerini gönüllüce hapsedtikleri anlamsız dünyalarını... Sorar, sorgular, anlamaya çabalar. O da şaşırır tıpkı çocuklar gibi, koca koca insanların anlamadıkları işlere...

Bütün çocuklar bilir, sorarsanız söylerler de büyüklerin oyununun olmadığını. Ne ki bir biz büyükler farkında değildir bu yalnızlığın. Sözün burasında vaktidir Berfe'nin, hiç değilse bir şiirini, *Oyun*'u anımsamanın: "Saklambaç bulutlar oynuyor! koşmacayı yapraklar.// Elim sendeyi arkadaşım oynuyor!

uzuneşeği dağlar.// Biz, bir apartman dairesinde oturuyoruz/ oyuncak askerlerim, tankların var.// Savaş oyunu oynuyorum/ kendi kendime oynuyorum."

İşte kendimiz gibi yalnızlığın pençesine terk ettiğimiz çocuklarımızı söylerken de Süreyya Berfe, hem hapishanelere çevirdiğimiz kent yaşamlarımıza hem bitmeyen savaşlara yönelik derin eleştiriler yükler satırlarına çocukların gözünden, dilinden. *Bilmece-ler, Bilememeceler*'de insanın ve doğanın dillerini anımsatır "Dünyayı Seviyorum" çiğliğinin örtsün / bitirsin isteği savaşın şiirinin ardından.

BAŞKA TÜRLÜ BİR ALFABE

Belki de o, dillerden söz açmaları taşımıştır Süreyya Berfe'yi alfabenin katarına. *Eksik Alfabe*'de yine çocukların dünyasında gezer inceden bir çoğaltıyla.

Sonra alır çocukları, hayal kurmanın, yazmanın, çizmenin sevinciyle yakın uzak komşumuz, yeryüzünün öteki canlılarıyla tanışır. Ağustosböceğini de söyler cırcırböceğini de. Salyangozdan da açar sözü sümüklüböcekten de...

Eksik Alfabe'nin daha ilk sayfalarında kendimi, yıllar önce dostlarımla "İsim Şehir, Dağ Nehir..." oynarken buldum. Oraya, "Hayvan" bölümcesi de olan o oyuna da inceden bir göndermeyle neredeyse bütün hayvan dostları birer ikiye çıkarır sahneye.

Sahi bilir misiniz örneğin "taşçalan"ı, "yağmurcun"u, "nektaremen"i, "okapı"yı, "batağan"ı, "nilgiri languru"yu, "mara"yı, "mustang"ı, "ay-ay"ı, "toy"u...

İçine küçük öykülerin saklandığı şiirli bilmeceli, yer yer masalsı bir yolculuktur bu. Hepsi, her satırı, her sözcüğü, her imgesi çocukların sahici dünyasından, düşlerinden, uykularından, güllüşlerinden... Bana kalırsa asıl diyebileceğini de sona saklamış, zürafaya söyletmiştir: "Ben böyle çok güzelim, güzelim çünkü ben benim." Berfe, "Eksik Alfabe Masalı"yla bitiriyor yapıtını. Aslında bitirmiyor, son sözü "Masalı dilediğiniz gibi bitirin" seslenişleriyle yine bize bırakıyor. ■

Çocukça (54 s. / 9+), Eksik Alfabe (92 s. / 6+) / Süreyya Berfe / Resimleyen: Burcu Yılmaz / YKY Doğan Kardeş Kitaplığı / 2021.

